Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

Polis Sorgusu Söyleminin Adli Dilbilim Açısından Çözümlemesi: İki Ahmet Ümit Romanı

Hülya KOCAGÜL
Öğr. Gör. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilim Bölümü · hulya.kocagul@medeniyet.edu.tr · ORCID https://orcid.org/0009-0001-3188-0907

Hülya Kocagül. "Polis Sorgusu Söyleminin Adli Dilbilim Açısından Çözümlemesi: İki Ahmet Ümit Romanı". ulakbilge, 99 (2026/2): s. 149–164. doi: 10.7816/ulakbilge-14-99-02

ÖZ

Polis sorgusu, soru sorma hakkının, konu seçiminin ve söz sırasının büyük ölçüde sorgulayanın elinde bulunduğu kurumsal bir söylem türüdür. Türkçede bu söylemi betimleyen adli dilbilim çalışmaları henüz sınırlıdır ve gerçek sorgu kayıtlarına araştırma amaçlı erişim güçtür. Bu çalışma, polisiye romandaki kurmaca sorgu sahnelerini, sorgu söyleminin Türkçede nasıl temsil edildiğini gösteren ayrı bir veri türü olarak ele almaktadır. Ahmet Ümit'in Patasana (2000) ve Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2013) romanlarından ayıklanan yedi sorgu sahnesi, her biri tek bir soru ya da yanıt hamlesine karşılık gelen 111 birimlik bir alt derlem olarak çözümlenmiştir. Kodlama üç katmanlıdır: birinci katman Heydon'un (2005) polis görüşmesi söylemi modeline, ikinci katman Berk-Seligson'ın (2009) zorlayıcı sorgu söylemi çözümlemelerine dayanmakta, üçüncü katman ise soru eki, kip seçimleri, sözcük sırası ve eyleyen görünürlüğü gibi Türkçeye özgü dilsel taşıyıcıları kodlamaktadır. Bulgular, sorgunun yapısal omurgasının iki romanda yüksek ve birbirine yakın oranlarda işlediğini, buna karşılık zorlayıcılık araçlarının ve Türkçeye özgü taşıyıcıların kurumsal bağlama (jandarma ya da emniyet) ve özellikle sahne türüne göre belirgin biçimde değiştiğini göstermektedir. Çalışma, Türk polisiye edebiyatındaki sorgu söylemini bu iki çerçeveyi Türkçeye özgü bir katmanla birleştirerek çözümleyen ilk betimleyici inceleme niteliği taşımaktadır.

Anahtar sözcükler: adli dilbilim, polis sorgusu söylemi, söylem çözümlemesi, Türk polisiye romanı, Ahmet Ümit, kurumsal söylem.

Giriş

Bir sorgu odasında söylenen sözlerin yazgısı, sıradan bir konuşmada söylenenlerden farklıdır: bu sözler kayda geçer, dosyaya girer ve bir kişinin hukuki konumunu doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle sorguda kimin soru sorduğu, kimin yanıt vermek zorunda kaldığı ve olay anlatısının hangi sözcüklerle kurulduğu, yalnızca bir üslup meselesi değil, adli dilbilimin temel ilgi alanlarından biridir. Alanyazın polis sorgusunu sıradan konuşma etkileşiminden ayrılan kurumsal bir söylem türü olarak tanımlamaktadır (Heydon, 2005; Berk-Seligson, 2009). Sorgulayan tarafın sıra tahsisi, konu seçimi ve etkileşimin biçimsel kuralları üzerindeki denetimi, bu türü sıradan konuşmanın kendiliğinden işleyen sıra düzeninden ayıran temel özelliktir (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974; Heydon, 2005).

Polis sorgusu, 2000'li yılların başından bu yana adli dilbilimin en yoğun çalışılan konularından biri hâline gelmiştir. İngilizce konuşulan ülkelerin polis görüşmesi sistemlerine dayanan bu birikim (Berk-Seligson, 2002, 2009; Wright ve Alison, 2004; Heydon, 2005; Carter, 2011; Leahy-Harland ve Bull, 2017), son yıllarda televizyon dizileri gibi kurmaca metinlerdeki sorgu temsillerini de kapsayacak biçimde genişlemiştir (Wing, 2023; Bartley ve Trevisan, 2024). Türkçede ise durum farklıdır, polis soruşturması süreçlerine ilişkin sınırlı sayıda kriminoloji ve polis bilimleri çalışması bulunmakla birlikte (örneğin Argun vd., 2015), sorgu söylemini dilsel düzeyde betimleyen sistematik bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu boşluğun bir nedeni, gerçek sorgu kayıtlarına araştırma amaçlı erişimin oldukça sınırlı olmasıdır. Erişilebilen metinler de çoğunlukla düzeltilmiş tutanak biçiminde olduğundan, kimin ne zaman söz aldığını ya da bir sorunun hangi sözcüklerle kurulduğunu sözce düzeyinde izlemeye elverişli değildir.

Ancak bu çalışmada kurmaca sorgu sahnelerine yönelmenin gerekçesi, yalnızca gerçek veriye erişilememesi değildir. Kurmaca sorgu kendi başına incelenmeye değer bir veri türüdür. Okurların büyük bölümü bir sorgu odasını hiçbir zaman içeriden görmeyecektir; sorgunun nasıl yürüdüğüne ilişkin tasavvurlarını biçimlendiren metinlerin önemli bir kısmı roman, dizi ve film gibi kurmaca anlatılardır. Bu açıdan bakıldığında,

Makale Bilgisi:
Geliş: 4 Mart 2026 Düzeltme: 11 Nisan 2026 Kabul: 1 Haziran 2026

© 2026 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY) 4.0 lisansı ile yayımlanmıştır.

bir polisiye romanın sorgu sahnelerini hangi dilsel araçlarla kurduğunu betimlemek, Türkçede sorgu söyleminin okura nasıl sunulduğunu betimlemek anlamına da gelmektedir.

Kurmacanın bu amaçla kullanılabilmesi için kurmaca diyaloğun gerçek konuşmayla nasıl bir ilişki içinde olduğunun açıklanması gerekir. Bu ilişki dilbilimde ayrıca incelenmiştir. Quaglio (2009), bir televizyon dizisinin diyaloglarını doğal Amerikan İngilizcesi konuşmalarından oluşan bir derlemle karşılaştırdığında, iki veri kümesinin konuşmanın etkileşimsel ve katılımlı niteliğini belirleyen temel boyutta birbirine çok yakın olduğunu, buna karşılık belirsiz dil, duygusal dil ve anlatı özellikleri gibi alanlarda sistematik biçimde ayrıştığını göstermiştir. Bednarek (2018) ise televizyon diyaloğunun karakterler arasında geçiyor görünse de son kertede izleyiciye yönelik işlevler üstlendiğini, olay örgüsünü ve karakterleri izleyiciye aktarmanın bu işlevlerin başında geldiğini vurgulamaktadır. Stokoe'nun (2013) eğitim amaçlı canlandırılmış polis görüşmelerini gerçek görüşmelerle karşılaştırdığı çalışması da kurgulanmış sorgu konuşmasının gerçek sorgudan rastlantısal olarak değil, belirli hamleleri daha açık ve ayrıntılı biçimde gerçekleştirmek gibi sistematik yollarla farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar birlikte okunduğunda, kurmaca diyaloğun gerçek konuşmanın bire bir kaydı olmadığı, ancak onunla düzenli ve betimlenebilir bir ilişki içinde bulunduğu görülmektedir. Aynı ilke romandaki sorgu sahneleri için de geçerlidir. Romancı, okurun sorgu olarak tanıyacağı bir sahne kurmak için sorgunun kurumsal beklentilerine ve dilsel kalıplarına başvurmak zorundadır; öte yandan bu kalıpları dramatik gerilim, karakterleştirme ve anlatının ilerleyişi gibi edebî amaçlar doğrultusunda seçer, yoğunlaştırır ve düzenler. Bu nedenle kurmaca veri, sorgu söyleminde neyin temsil edildiği konusunda zengin, gerçek sorguda nasıl konuşulduğu konusunda ise ancak dolaylı bir kaynaktır. Çalışma bu ayrımı baştan kabul etmekte ve bulgularını gerçek sorgu pratiğine ilişkin değil, sorgu söyleminin Türkçe kurmacada nasıl kurulduğuna ilişkin betimlemeler olarak sunmaktadır. Dolaylılığın doğurduğu yöntemsel sınırlar Yöntem ve Tartışma bölümlerinde ayrıca ele alınmaktadır.

Çalışmanın veri setini Ahmet Ümit'in iki romanı oluşturmaktadır: Patasana (2000) ve Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2013). Bu iki yapıtın seçilmesinin iki gerekçesi vardır. Birincisi, her iki romanda da olay örgüsünün dönüm noktalarında uzun ve diyalog ağırlıklı sorgu sahneleri yer almakta, bu da sözce düzeyinde çözümleme için yeterli malzeme sağlamaktadır. İkincisi, iki roman iki farklı kurumsal bağlamı temsil etmektedir: Patasana'da sorguyu taşrada bir jandarma yüzbaşısı, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde ise İstanbul Emniyet Müdürlüğünde bir başkomiser yürütmektedir. Her iki sorgulama biçimi bu çalışmada polis sorgusu söylemi çatısı altında ele alınmakla birlikte, kurumsal bağlamın değişmesinin sorgu söylemine yansıyıp yansımadığı da incelenmektedir. Bu karşılaştırma, aşağıda sıralanan birinci araştırma sorusunun bir parçasıdır.

Bu çerçevede çalışma üç araştırma sorusuna yanıt aramaktadır:

(1) Heydon (2005) ve Berk-Seligson (2009) çerçevelerinden türetilen söylem kategorileri ile Türkçeye özgü dilsel taşıyıcılar, sorgu sahnelerinde ve iki romanda nasıl dağılmaktadır; bu dağılım kurumsal bağlama (jandarma ya da emniyet) ve sahne türüne göre farklılaşmakta mıdır?

(2) Türkçe kurmaca polis sorgusu, İngilizce verisinden geliştirilmiş bu adli dilbilim kategorileriyle ne ölçüde betimlenebilmektedir?

(3) Bu kategorilerin kurmaca metne ve Türkçeye uyarlanması hangi yöntemsel sınırları doğurmaktadır?

Çalışmanın katkısı iki düzeyde düşünülebilir. Betimleyici düzeyde çalışma, Türk polisiye edebiyatındaki sorgu söylemini Heydon ve Berk-Seligson çerçevelerini Türkçeye özgü bir dilsel katmanla birleştirerek çözümleyen ilk incelemedir. Yöntemsel düzeyde ise İngilizce verisinden geliştirilmiş sorgu söylemi kategorilerinin hem başka bir dile hem de başka bir veri türüne aktarıldığında nerede işlediğini ve nerede zorlandığını görünür kılmaktadır. Bu ikinci katkı, sorgu söylemi çerçevelerini İngilizce dışındaki dillere ya da kurmaca veriye uygulamayı düşünen araştırmacılar için de yol gösterici olabilir.

Kuramsal Çerçeve

Polis sorgusu söylemi ve adli dilbilim

Adli dilbilim, hukuki kurumların dil aracılığıyla nasıl işlediğini inceler ve polis sorgusu bu ilginin merkezinde yer alır. Sorgu, mahkeme duruşması ya da doktor ile hasta arasındaki görüşme gibi kurumsal bir etkileşimdir. Katılımcılar eşit konumda değildir ve kimin soru soracağı, kimin yanıt vereceği etkileşim başlamadan bellidir (Heydon, 2005).

Sorgu söylemini diğer kurumsal etkileşim türlerinden ayıran temel özellik, sorgulayanın yalnızca bilgi istememesi, aynı zamanda sorgulananın yanıt verebileceği alanı daraltmasıdır. Bu çalışmada "sıkıştırıcı işlev" kavramıyla anlatılmak istenen budur. Bir doktor da hastasına soru sorarken görüşmeyi yönetir; ancak sorgulayan, sorularını sorgulananın belirli bir olay anlatısını onaylamasına doğru ilerleyecek biçimde kurabilir. Örneğin olayın gerçekleştiğini önceden varsayan bir soru, sorgulanana "yaptım" ya da "yapmadım" deme olanağı bırakmaz, yalnızca ayrıntıları tartışmaya açar. Sıkıştırıcı işlev ne fiziksel bir zorlamadır ne de tek başına bir sorgu tekniğidir. Soru biçimi, konu seçimi ve sözcük seçimi gibi dilsel araçlarla kurulan, kurumsal kayda dönüşecek anlatının sınırlarını belirleyen bir söylem özelliğidir. Sorgu sürecinde üretilen sözceler hukuki sonuçları olan delil malzemesine dönüştüğünden, bu dilsel daraltma sorguya adli dilbilim açısından özel bir konum kazandırmaktadır.

Bu noktada alanyazında kullanılan iki terim arasındaki ayrımın da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. İngilizce alanyazında suçlayıcı ve itiraf odaklı sorgu için *interrogation*, bilgi toplamayı amaçlayan görüşme temelli sorgu için ise *investigative interview* terimleri kullanılmaktadır. İlki, sorgulayanın şüphelinin suçluluğuna önceden ikna olmuş biçimde itiraf almaya çalıştığı Amerikan geleneğiyle, yani Inbau, Reid ve Buckley'in sorgu el kitabı geleneğiyle özdeşleşmiştir. İkincisi ise İngiltere ve Galler'de PEACE modeliyle kurumsallaşmış, suçlamadan kaçınan ve sorgulananın kendi anlatısını öne çıkaran bir yaklaşımı ifade etmektedir (Leahy-Harland ve Bull, 2017). Bu çalışmanın iki kuramsal kaynağı bu ayrımın iki ayrı ucundan veri almaktadır: Heydon (2005) Avustralya polisinin şüphelilerle yaptığı kayıtlı görüşmeleri, yani görüşme geleneğine yakın bir veriyi incelerken, Berk-Seligson (2009) itirafla sonuçlanan Amerikan sorgularını çözümlemektedir. Ahmet Ümit'in sahneleri ise bu ayrımın tek bir ucuna yerleşmemektedir. Bir tanıktan bilgi alınan sahneler görüşme niteliğine yaklaşırken, şüpheliye doğrudan suç atfedilen ve inkârın peşinen reddedildiği sahneler suçlayıcı sorgunun özelliklerini taşımaktadır. Çalışma bu ayrımı sahneleri önceden sınıflandırmak için kullanmak yerine, sahnelerin söylemsel profillerinden çıkarmayı tercih etmiştir. Bulgular bölümünde "yumuşak" ve "sert" olarak adlandırılan sahne türleri, bu ayrımın kurmaca veride nasıl belirdiğini göstermektedir. Ayrımın Türk ceza usul hukukundaki karşılığı, yani kollukta ifade alma ile savcı ya da hâkim önünde yapılan sorgu arasındaki fark ise Yöntem bölümünde ele alınmaktadır.

Heydon (2005): polis görüşmesi söylemi modeli

Çalışmanın ilk kodlama katmanı, Heydon'un (2005) polis görüşmeleri üzerine geliştirdiği modele dayanır. Heydon, Avustralya polisinin şüphelilerle yaptığı görüşmelerin kayıtlarını çözümlerken Goffman'ın katılım çerçevelerini, konuşma çözümlemesini (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974) ve eleştirel söylem çözümlemesini bir araya getirir (Heydon, 2005: s. 10-11). Modelin sorgu etkileşimini betimlemek için kullandığı dört kategori, birbirini tamamlayan dört soruya yanıt arar: sorgu nasıl bir yapı üzerinde ilerlemektedir, sorgulanan bu yapı içinde ne ölçüde söz alabilmektedir, konular kimin denetiminde açılıp kapanmaktadır ve sonunda kayda geçen anlatı kimin anlatısıdır. Aşağıda bu kategoriler aynı sırayla ele alınmaktadır.

Sorgunun temel yapısını anlamak için konuşma çözümlemesinin sıra alma betimlemesinden başlamak gerekir. Sacks, Schegloff ve Jefferson (1974) sıradan konuşmadaki sıra alma düzenini iki bileşenle açıklar. Sıra kurucu bileşen, bir konuşmacının sözünün nerede tamamlanmış sayılabileceğini, yani sözün başkasına geçebileceği noktaları belirler. Sıra tahsis bileşeni ise bir sonraki konuşmacının nasıl belirlendiğini düzenler: konuşan kişi bir sonrakini seçebilir ya da katılımcılardan biri kendiliğinden söze girebilir. Bu düzenin temel birimi bitişiklik çiftidir. Soru ile yanıt, selamlama ile karşılık, suçlama ile tepki bu tür çiftlerdir ve çiftin ilk parçası söylendiğinde ikinci parçanın gelmesi beklenir. Sacks ve arkadaşları (1974) bu noktada sıradan konuşmayı kurumsal etkileşimden ayıran önemli bir fark saptar. Sıradan konuşmada sıra düzeni yerel olarak yönetilir, yani kimin ne zaman konuşacağı önceden belirlenmez, konuşma ilerledikçe katılımcılar tarafından belirlenir. Bazı kurumsal etkileşimlerde ise sıralar önceden dağıtılmıştır ve kimin soru soracağı, kimin yanıt vereceği etkileşim başlamadan bellidir. Heydon (2005: s. 94-99) polis sorgusunun bu ikinci türe girdiğini gösterir: soru sorma hakkı kurumsal olarak sorgulayana, yanıt verme yükümlülüğü sorgulanana aittir. Heydon'a göre sorgu, Sacks'ın çalışmalarına dayanan zincir kuralıyla ilerler. Sorgulanan her soruya yanıt vermek ve ardından sözü yeniden sorgulayana bırakmak zorundadır. Böylece sorgu, birbirine eklenen soru-yanıt çiftlerinden oluşan bir zincire dönüşür. Bu çalışmada bitişiklik çifti zinciri kategorisi, sorgunun bu temel yapısının sahnede ne ölçüde korunduğunu yakalamaktadır.

Bu sıkı yapı içinde sorgulananın kendi gündemini söze taşıyabildiği anlar da vardır. Heydon (2005), sorgulananın sorgu boyunca çoğunlukla yanıt veren konumunda kaldığını, ancak bazı dizilerde konuyu kendisinin yönlendirmeye çalıştığını saptar. Bu girişimler genellikle çok bileşenli yanıtlar biçiminde ortaya çıkar. Sorgulanan önce sorulan soruyu yanıtlar, ardından anlatısına bağlam, gerekçe ya da kendisini hafifletecek bilgiler ekleyerek konuyu yavaş yavaş değiştirir. Sorgulananın kendi sorduğu sorular ise çoğunlukla araya giren açıklama ya da onarım istekleridir. Bu sorular sorgulayanı yanıt vermeye zorlamaz ve sözü kısa sürede yeniden sorgulayana bırakır. Heydon'a göre bu asimetri, sorgulananın getirdiği bağlamın ve hafifletici malzemenin kolayca dışarıda bırakılabilmesine yol açar. Şüpheli başlatımlı diziler kategorisi, sorgulananın bu dar alanı ne ölçüde kullanabildiğini izlemektedir.

Konuların kimin denetiminde açılıp kapandığı, Heydon'ın (2005: s. 100-116) konu yönetimi olarak ele aldığı boyuttur. Sorguda hangi konuların açılacağına, hangi alt konulara geçileceğine ve bir konunun ne zaman kapanacağına sorgulayan karar verir. Heydon bu denetimin araçları arasında sorgulananın eklediği bağlamı yok sayan ayırıcı soru biçimlerini, sorgulananın yanıtlarını polis anlatısına uygun biçimde yeniden özetleyen formülasyonları ve konu geçişlerini işaretleyen söylem belirleyicilerini sayar. Avustralya verisinde bu belirleyiciler *right*, *OK* ve *anything else* gibi İngilizce biçimlerdir. Görüşmeye katılan ikinci bir sorgulayan da kendi sorularını belirli açılış kalıplarıyla başlatır, *right* gibi bir belirleyiciyle kapatır ve söz yeniden ana sorgulayanın gündemine döner. Bu belirleyicilerin Türkçede birebir karşılığı yoktur. Aynı açma ve kapama işlevini Türkçe sorgu diyaloğunda "peki", "tamam", "şimdi" gibi söylem belirleyicileri ya da "gelelim …" türünden geçiş kalıpları üstlenebilir. Bu nedenle bu çalışmada konu yönetimi, belirli sözcüklerin varlığına göre değil, sözcenin konuyu açma, değiştirme ya da kapama işlevine göre kodlanmıştır.

Bu çalışma açısından en önemli boyut, polis versiyonunun inşasıdır (Heydon, 2005: s. 116-145). Sorgu yalnızca bilgi toplama eylemi değildir. Sorgulayan, sorgulananın parçalı sözlerinden belirli bir olay anlatısı kurar ve tutanağa geçen de bu anlatıdır. Heydon'ın bu süreçte saptadığı temel araç formülasyondur, yani sorgulayanın, sorgulananın anlatısını kendi sözcükleriyle özetleyip onay istediği sözcedir. Heydon (2005: s. 145-146), formülasyonun polis versiyonunu nasıl kurduğunu üç işleyişle açıklar. Seçici özetleme, sorgulananın anlatısındaki bağlamsal ve hafifletici malzemeyi dışarıda bırakıp yalnızca polis anlatısına uyan ögeleri korur. Sözcüksel yükseltme, sorgulananın görece yumuşak betimlemelerini daha şiddetli ve kasıtlı eylemlere dönüştürür. Üçüncü işleyişte ise sorgulananın davranışı orantısız ya da ihmalkâr olarak çerçevelenir ve bu çerçeve sözcenin önermesine yedirilir. Bu işleyişlerin etkisini artıran yapısal bir etken de vardır. Formülasyon bir bitişiklik çiftinin ilk parçası olarak geldiği için sorgulanan onu ya onaylamak ya da açıkça reddetmek zorundadır. Reddedildiğinde bile polis anlatısı, kayda geçmiş bir sözce olarak söylemde yerini almış olur.

Berk-Seligson (2009): zorlayıcı sorgu söylemi

Çalışmanın ikinci kuramsal kaynağı, Berk-Seligson'ın (2009) itirafla sonuçlanan gerçek Amerikan sorgularını çözümlediği monografisidir. Bu kaynağın kullanımında bir terim ayrımına dikkat etmek gerekir. Sorgu alanyazınında sıkça anılan "küçültme" (*minimization*) ve "büyütme" (*maximization*) gibi terimler Inbau, Reid ve Buckley'in sorgu el kitabı geleneğinden gelir ve sorgulayanın stratejik niyetini adlandırır. Berk-Seligson'ın (2009: s. 111-135) çözümleme araçları ise bu niyetin sözcede hangi dilsel mekanizmalarla gerçekleştiğini betimler. Kurmaca polis sorgusunda "iyi polis-kötü polis" kalıbı ya da sahte kanıt sunumu gibi el kitabı taktiklerine rastlanmakla birlikte, bu çalışma söz konusu taktikleri sistematik olarak taramamakta, yalnızca söylemsel mekanizmayı kodlamaktadır. Böylece aynı sahnenin iki farklı analitik birimle çözümlenmesinden doğacak karışıklık önlenmektedir. Bu tercihin bir başka gerekçesi, el kitabı taktiklerinin gözlenebilirliğinin kurumsal eğitim geleneğine bağlı olmasıdır. Mason (2016) gerçek bir Amerikan sorgusunda bu taktiklerin sorgunun belirgin bir bölümünü oluşturduğunu gösterirken, Leahy-Harland ve Bull (2017) PEACE modeliyle eğitilmiş İngiliz polisinin sorgularında büyütme ve küçültme gibi taktiklerin neredeyse hiç gözlenmediğini belgelemektedir. De Pablos-Ortega (2019) ise aynı İngiliz bağlamında sorgu söyleminin yalnızca bu taktiklerin yokluğuyla değil, yumuşatıcı (*mitigation*) dilsel hamlelerin baskınlığıyla tanımlandığını göstermektedir. Taktik repertuvarı kurumdan kuruma bu denli değiştiğine göre, kurmaca veriyi çözümlerken taktik adları yerine her bağlamda gözlenebilen dilsel mekanizmalara dayanmak daha güvenilir bir yol sunmaktadır.

Berk-Seligson (2009: s. 111-113) soru biçimlerini en az zorlayıcı uçtan en zorlayıcı uca doğru sıralanmış bir ölçek üzerinde konumlandırmaktadır. En az zorlayıcı uçta anlatı isteyen geniş soru sözcüklü sorular (İngilizcedeki *Wh-* soruları; Türkçede "ne", "neden", "nasıl", "kim" gibi soru sözcükleriyle kurulan sorular) ve belirli bir bilgiyi isteyen dar soru sözcüklü sorular yer almakta, bunları seçim sunan sorular ve evet/hayır soruları izlemektedir. Ölçeğin en zorlayıcı ucunda ise bildirim cümleleri ile "değil mi?" gibi eklentilerle kurulan kuyruklu sorular bulunmaktadır. Berk-Seligson (2009: s. 119-121) ölçeğe kendi katkısı olan anlamsal aşırı yükleme (*semantic overload*) kavramını eklemektedir. Tek bir sırada birden çok önerme barındıran sorular, sorgulananın "evet" ya da "hayır" yanıtının önermelerden hangisini onayladığını belirsiz kılmaktadır. Bu belirsizlik yanıtın delil değerini doğrudan zedeleyebilir; mahkeme hangi önermenin onaylandığını tespit edemeyebilir.

Soru biçimi ile işlev her zaman örtüşmez ve Heritage'ın (2002) çözümlemesi bu ölçeğe önemli bir incelik katar. Heritage (2002: s. 1429-1438), olumsuz biçimde kurulan soruların biçim olarak soru olsalar da işlev olarak bir iddia taşıdığını gösterir. Sözün başına yerleşen olumsuz kalıp, soruyu kuyruklu sorulardan bile daha iddialı bir konuma taşır. Ters kutuplu (*reverse polarity*) bu tasarım, sorgulananı daha önce söylediklerinden biriyle çeliştiğini kabul etmeden "evet" diyemeyeceği bir duruma sokabilir (Heritage, 2002: s. 1440-1442). Heritage bu örüntüyü haber röportajlarında çözümlemiştir, ancak aynı işleyiş polis sorgusu için de geçerlidir. Olumsuz biçimli kapalı sorular ve eleştirel bir önerme barındıran sorular tarafsız bir soru görünümünü korurken sorgulananı suçlayıcı bir önermeyi onaylamaya yöneltir. Heritage'ın betimlemesi tek tek sözcelerle ilgilidir. Soru tiplerinin bir sorgu boyunca nasıl dağıldığı ise ayrı bir sorudur. Wright ve Alison (2004: s. 143-145), on dokuz Kanada polis görüşmesini inceledikleri çalışmada bu dağılımın rastgele olmadığını gösterir. Açık uçlu sorular yalnızca görüşmenin başında ve sonunda belirgindir, aradaki bölüm ise kapalı sorularla, özellikle evet/hayır sorularıyla doludur. Bu örüntü, sorgulayanın başta görüşülen kişiye serbest anlatım için alan tanıdığını, ilerleyen aşamalarda ise görüşmeyi kendi varsayımlarını doğrulatmaya dönük kapalı bir döngüye çevirdiğini düşündürür. Heritage'ın betimlediği olumsuz soru biçimlerinin, sorgulayanın denetiminin en yoğun olduğu bu orta aşamalarda öne çıkması beklenebilir.

Berk-Seligson'ın soru biçimi dışında ele aldığı zorlayıcılık araçlarından ilki, söz hakkı için mücadele ve konu geri dönüşümüdür (Berk-Seligson, 2009: s. 113-118, 128-129). Sorgulayan, sorgulananın uzun anlatısal yanıtlarını keserek yerlerine dar çerçeveli sorular koyar. Berk-Seligson bu hamleyi "söz alma mücadelesi" (*the struggle for the floor*) olarak adlandırır. Konu geri dönüşümünde ise sorgulayan, tatmin edici bir yanıt alana kadar aynı soru hattına yeniden döner.

Sorgulananın tutarsızlıkları da bir baskı aracına dönüşebilir. Çelişki yüzleştirmesinde sorgulayan, sorgulananın önceki ve şimdiki yanıtları arasındaki tutarsızlığa açıkça gönderme yaparak onun yalan söylediğini

ima eder (Berk-Seligson, 2009: s. 127-128). Üst yorum bu göndermeyi taşıyan söylemsel araçtır. Çelişki çoğu zaman açık bir yalan suçlamasıyla değil, sorgulananın güvenilirliğini örtük biçimde sarsan yumuşatılmış ifadelerle kurulur.

Berk-Seligson'ın ele aldığı son araç, yanıtın yeniden ifadesi ve anlatının birlikte inşasıdır (Berk-Seligson, 2009: s. 129-135). Sorgulayan, sorgulananın sözlerini daha suçlayıcı sözcüklerle yeniden söyler ve ardından onay ister. Sorgulanan yalnızca kendi açıklamasının doğrulandığını düşünürken kayıt değişmiş olur. Berk-Seligson'ın "sorgulananın ağzına söz koymak" (*putting words in the suspect's mouth*) olarak adlandırdığı teknik bu aracın en uç biçimidir: sorgulayanın tamamlamaları ve formülasyonları "itiraf"ın önemli ögelerini sağlayabilir. Bu araç Heydon'un formülasyon çözümlemesiyle kavramsal olarak örtüşmektedir. Heydon'ın polis versiyonunun inşası, Berk-Seligson'ın ise anlatının birlikte inşası dediği şey, aynı söylemsel hamlenin iki farklı çerçeveden adlandırılmasıdır. Bu örtüşmenin kodlamada nasıl ele alındığı 5.3'te tartışılmaktadır. Berk-Seligson'ın (2009: s. 110-111) sıraladığı on bir zorlayıcı söylem aracından dokuzu soru biçimi ölçeği ile bu üç araç altında toplanmıştır. Kalan iki araç, yani resmî dil kullanımı ile *fair* sözcüğünün retorik yinelenmesi, ABD bağlamına ve İngilizcedeki tek bir sözcüğe bağlı oldukları için Türkçe kurmaca derlemine aktarılmamıştır.

Türkçeye özgü sözdizimsel zorlayıcılık

Heydon ve Berk-Seligson'ın kategorileri İngilizce verisinden geliştirildiği için, Türkçede baskının hangi biçimsel araçlarla taşındığını tek başlarına yakalayamaz. Türkçede aynı suçlama, soru ekinin yeri, seçilen kip, ögelerin sırası ya da eyleyenin görünür kılınıp kılınmaması gibi tercihlerle farklı ağırlıklar kazanabilir. Bu tercihlerin İngilizcede doğrudan bir karşılığı bulunmadığından çalışmaya Türkçeye özgü üçüncü bir kodlama katmanı eklenmiştir. Bu katmanın dört kategorisi aşağıda tanıtılmaktadır.

Soru eki -mI, Türkçede bir cümleyi evet/hayır sorusuna dönüştüren ektir (Korkmaz, 2003; Göksel ve Kerslake, 2005). Ekin sorgu söylemi açısından önemi, cümlenin hangi noktasına yerleştiğine göre sorunun kapsamını değiştirmesinden gelir. -mI yüklemden sonra geldiğinde cümlenin tamamını sorgular (Kim, 2022: s. 7-9). Yüklem yerine cümledeki belirli bir ögeye bitiştiğinde ise o ögeyi odak hâline getirir ve soru yalnızca o ögeye daralır (Göksel ve Kerslake, 2005). Bu farkı kurgusal bir örnekle göstermek mümkündür. "Dün akşam Murat'ı aradın mı?" sorusu aramanın gerçekleşip gerçekleşmediğini sorar ve sorgulanana "hayır, aramadım" deme olanağı bırakır. "Dün akşam Murat'ı sen mi aradın?" sorusunda ise aramanın yapıldığı artık sorgulanmamakta, yalnızca aramayı kimin yaptığı sorulmaktadır. "Murat'ı dün akşam mı aradın?" sorusu da benzer biçimde aramanın gerçekleştiğini kabul edip yalnızca zamanını tartışmaya açar. Üç soru aynı sözcüklerden oluşsa da sorgulananın yanıt verebileceği alan her birinde farklıdır. Soru eki bir ögeye bitiştiğinde eylemin gerçekleştiği bir önvarsayım olarak cümleye yerleşir; sorgulanan bu önvarsayımı reddetmek istediğinde soruyu yanıtlamakla yetinemez, sorunun kendisine itiraz etmek zorunda kalır. Dolayısıyla sorgulayanın -mI'yı nereye yerleştirdiği, sorgulananın ne kadar geniş ya da dar bir alanda yanıt verebileceğini belirlemektedir. Bu mekanizma sözdizim ile söylem arasında bir köprü kurmakla birlikte, sorgu söyleminde -mI yerleşiminin yanıt aralığı üzerindeki etkisini doğrudan inceleyen bir çalışma henüz bulunmamaktadır.

Kip seçimleri, sorgulayanın bilgisini nereden edindiğini, ne kadar emin olduğunu ve sorgulanana karşı nasıl bir tutum aldığını dil bilgisel olarak görünür kılar. Geniş zaman, kanıta dayalı -mIş, kesin gelecek -EcEk, koşul ve buyrum kiplerinin her biri sorgulanan üzerinde farklı derecede baskı kurar. Bunlar arasında kanıta dayalı -mIş özel bir önem taşır. Aksu-Koç (1988) bu eki, konuşurun doğrudan algılamadığı, dolaylı bir kaynaktan edindiği bilgiyi işaretleyen kanıtsal (*evidential*) bir öge olarak çözümler. Aikhenvald'ın (2004) dünya dillerindeki kanıtsallık tipolojisinde de -mIş dolaylı kanıt işaretleyicisi olarak yer alır. Sorgu bağlamında bu işaretleyici önemli bir olanak sağlar. Kayıt, belge ya da tanık ifadesi gibi dolaylı kaynaklara dayanan bir suçlamayı -mIş ile kuran sorgulayan, olaya kendisi tanık olmadan da kesinlik tonu taşıyan bir sözce üretebilir ("O gece onu aramışsın").

Sözcük sırası da bir baskı aracına dönüşebilir. Türkçe sözcük sırası sık sık "serbest" olarak nitelendirilse de bu esneklik gelişigüzel değildir, bilgi yapısı tarafından işlevsel olarak belirlenir (Erguvanlı-Taylan, 1984). Sorgulayan bu esnekliği yönlendirici bir amaçla kullanabilir. Suçlayıcı önermeleri sözcenin başına yığdığında asıl soruyu belirli bir çerçevenin içine yerleştirmiş olur. Suçlayıcı nitelemeler art arda sıralandığında ise sondaki iddia öncekilerden kaçınılmaz olarak çıkıyormuş gibi görünür ("Paraya sıkışmışsın, adamla tartışmışsın, o gece de evden çıkmışsın. Şimdi anlat bakalım.").

Sözcük sırasıyla kurulan bu yönlendirme, iki soru kalıbıyla da yakından ilişkilidir. Bunlardan ilki, biçim olarak soru olduğu hâlde yanıt beklemeyen ve aslında bir yargı bildiren sözde soru cümleleridir ("Sen bu adamı tanımıyor musun?"). İkincisi, bir bildirimin sonuna eklenen "değil mi?" gibi kalıplarla sorgulanandan yalnızca onay isteyen yoklama (sondaj) sorularıdır ("O gece oradaydın, değil mi?"). Her iki kalıpta da ana önerme bir soru olmaktan çıkıp sorgulanana sunulan bir iddiaya dönüşür. Bu çalışmada söz konusu kalıpların zorlayıcılığı soru biçimine bağlı olduğu için ikinci katmandaki soru tipi zorlayıcılığı ölçeği içinde kodlanmış, sözdizimsel sıralama kategorisi ise önermelerin sözce içindeki diziliminin yarattığı yönlendirmeyle sınırlı tutulmuştur.

Üçüncü katmanın son kategorisi, eyleyenin sözcede ne ölçüde görünür olduğuyla ilgilidir. Halliday ve Matthiessen'in (2004) Dizgesel İşlevsel Dil Bilgisi çerçevesinde geçişlilik sistemi, bir eylemin kime atfedildiğini belirleyen temel bileşenlerden biridir. Etken yapılar eylemi doğrudan sorgulanana atfederken, edilgen yapılar

eyleyeni geri plana iter ve polis versiyonunun çerçevelenmesine farklı olanaklar tanır. Bu çalışmada kategori, dil bilgisel edilgen yapıların yanı sıra eylemin bireysel bir eyleyene değil kuruma bağlandığı biçimleri de kapsar. "Tespit edildi" gibi edilgen yapılarda eyleyen sözceden tümüyle çıkar. "Biliyoruz" gibi birinci çoğul kişi biçimlerinde ise eyleyen görünür kalır, ancak konuşan kişi kendi adına değil, kurum adına konuşan bir "kurumsal biz" olarak belirir. Her iki biçim de bilginin kaynağını sorgulayan bireyden kuruma taşıyarak iddiaya kişisel bir kanaatin ötesinde bir ağırlık kazandırır.

Yöntem

Derlem

Çalışmanın veri setini Ahmet Ümit'in iki romanından ayıklanan yedi sorgu sahnesi oluşturmaktadır. Patasana (2000) Güneydoğu'da bir arkeolojik kazı çevresinde geçen cinayet soruşturmasını anlatmakta; sorguyu bir jandarma yüzbaşısı yürütmektedir. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2013) başkomiser Nevzat'ın anlatıcı olduğu bir İstanbul soruşturmasıdır; sorgular İstanbul Emniyet Müdürlüğünde başkomiser ve yardımcısının ekibinde yürütülmektedir.

İki romandan ayıklanan sahneler, her sahnedeki sorgu birimlerinin tümünü içerecek biçimde kodlanmıştır. Burada birim, romanın bir bölümü ya da bir sahne değil, sözce düzeyinde tek bir soru ya da yanıt hamlesidir (ayrıntılı tanım için bkz. 3.2). Ana derlem bu tanıma göre 111 birimden oluşmakta, bir sahne ise ana derlem dışında sınır örneği olarak tutulmaktadır. Sahnelerin dağılımı ve birim sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Çalışmada "sorgu" terimi, adli dilbilim alanyazınındaki yerleşik kullanımıyla benimsenmiştir. Türk ceza usul hukukunda ise terimin daha dar, teknik bir anlamı vardır. Bu anlamda sorgu, Cumhuriyet savcısı ya da hâkim huzurunda yapılan işlemdir (CMK 191). Kolluk aşamasında yapılan işlemin adı ise ifade almadır (CMK 147). Çözümlenen sahnelerin önemli bir kısmı bu ayrıma göre kollukta ifade alma kapsamına girmektedir. Patasana'daki jandarma sahneleri ile Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'ndeki emniyet sahneleri kurumsal yetki açısından da birbirinden ayrılır. Jandarmanın 5442 sayılı kanun ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) çerçevesindeki konumu ile emniyetin doğrudan CMK altındaki konumu farklı amirlik ve usul yapılarına bağlıdır. Patasana'nın bazı sahnelerinde gözlenen fiziksel zorlama içeren ifade alma durumları ise CMK 148'in açıkça yasakladığı yöntemlere karşılık gelmektedir. Bu çalışma söz konusu kurumsal farkların ve hukuki nitelendirmelerin sistematik bir çözümlemesini yapmamakta, söylem örüntülerini betimlemeyi amaçlamaktadır. Söylemsel ve hukuki çözümlemeyi birbirine bağlayan kapsamlı bir karşılaştırma, Sonuç bölümünde önerilen araştırma yönlerinden biridir.

Tablo 1. *Derlem sahnelerinin dağılımı*

Sahne	Roman	Tür	Sorgulayan	Sorgulanan	Birim
P1	Patasana	Yumuşak tanık sorgusu (doğrudan)	Yzb. Eşref (jandarma)	Halaf (tanık)	12
P2	Patasana	Sert kurumsal sorgu (aktarılan)	Yzb. Eşref	Şehmuz (şüpheli)	12
P4	Patasana	Dolaylı anlatımla sorgu	Yzb. Eşref	Abid Hoca (şüpheli)	6
E1	Beyoğlu'nun En Güzel Abisi	Sert kurumsal sorgu (doğrudan)	Bşk. Nevzat + Kom. Ali	Kudret (şüpheli)	30
E2	Beyoğlu'nun En Güzel Abisi	Avukatlı sorgu (dolaylı)	Bşk. Nevzat + Kom. Ali	Kudret + Av. Sacit	6
E3	Beyoğlu'nun En Güzel Abisi	Belge yüzleştirmeli (avukatlı)	Bşk. Nevzat + Kom. Ali	Jale + Av. Batuhan	19
E4	Beyoğlu'nun En Güzel Abisi	Avukatsız ev sorgusu (doğrudan)	Bşk. Nevzat + Kom. Ali	Jale	26
Ana derlem					**111**
P3	Patasana	Rol tersinmiş sivil sorgu (sınır örneği)	Esra (sivil)	Yzb. Eşref	6

Tablo 1, iki romanın derleme eşit ağırlıkta katılmadığını göstermektedir: ana derlemin 30 birimi Patasana'dan, 81 birimi Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nden gelmektedir. Bu dengesizlik, ikinci romanda sorgu sahnelerinin hem sayıca daha fazla hem de daha uzun olmasından kaynaklanmaktadır ve romanlar arası karşılaştırmanın nasıl okunması gerektiğini belirlemektedir. Bu nedenle karşılaştırmalar ham sayılar üzerinden değil, her romanın kendi birim sayısına göre hesaplanan oranlar üzerinden yapılmış, oranların yanında ham sayılar da her zaman verilmiştir. Bulgular ayrıca sahne düzeyinde raporlanmıştır; böylece romanlar arasında gözlenen bir farkın tek bir uzun sahneden mi kaynaklandığı, yoksa sahnelere yayılan bir örüntü mü olduğu izlenebilmektedir. Derlemin küçüklüğü ve bu dengesizlik nedeniyle çalışma çıkarımsal istatistik kullanmamakta, romanlar arası farkları betimleyici düzeyde yorumlamaktadır.

İşlemsel ölçütler ve analiz birimi

Bir sahnenin sorgu sahnesi olarak derleme alınması için üç koşulun birlikte sağlanması aranmıştır. Sorgulayan bir kolluk görevlisi, yani bir jandarma subayı ya da emniyet mensubu olmalıdır (kurumsal yetki).

Etkileşim soru-yanıt çiftleri üzerinden yürümeli ve konunun denetimi sorgulayanda bulunmalıdır (sorgu kalıbı). Etkileşimin ayrıca bir suç soruşturmasına bağlı ve kayda geçecek bir sürecin parçası olması gerekir (kurumsal işlev). Bu üç koşul, sıradan bir soru-yanıt konuşmasını kurumsal sorgudan ayırmaktadır. P3 sahnesinin ana derlem dışında tutulmasının nedeni de ilk koşulu karşılamamasıdır.

Analiz birimi, sözce düzeyinde tek bir soru ya da yanıt hamlesidir. Bir hamle çoğunlukla tek bir sözceden, bazen de birbirine sıkı biçimde bağlı birkaç sözceden oluşur. Bir soru ile ona verilen yanıt bir bitişiklik çifti oluştursa da ikisi ayrı birimler olarak kodlanmıştır. Böylece hem sorgulayanın hem de sorgulananın hamleleri ayrı ayrı izlenebilmiştir.

Sahneler tam döküm ilkesiyle ele alınmıştır. Temsilî bir alt örnek seçmek yerine, sahnedeki kurumsal sorgu içeriğini taşıyan bütün sözceler analiz birimi olarak kodlanmıştır. Birim bir soru ya da yanıt hamlesi olarak tanımlandığı için anlatıcının betimlemeleri ve sorgu sırasında karakterlerin iç sesini yansıtan iç monolog bölümleri kodlanmamış, yalnızca sahnenin bağlamını anlamak için okunmuştur. Anlatıcının bir sorgu sözcesini dolaylı biçimde aktardığı durumlar ise farklıdır. Bunlar bir hamleyi temsil ettikleri için kodlamaya alınmış ve 3.4'te açıklanan biçimde işaretlenmiştir. Tam döküm ilkesinin iki istisnası vardır. P3 sahnesinde sivil sorgulayan Esra, Yüzbaşı Eşref'i hem özel hayatı hem de resmî soruşturma hakkında sıkıştırmaktadır ve bu iki hat iç içe ilerlemektedir. Bu nedenle bu sahnede yalnızca soruşturmaya ilişkin sıkıştırma kodlanmıştır. E4 sahnesinde ise Jale ile sorgulayanlar arasındaki açılış sohbeti sosyal bir çerçeveleme olarak kapsam dışında bırakılmış ve sorgunun başlangıcı "O genç erkeklerden biri şu anda morgda yatıyor" hamlesi olarak kabul edilmiştir.

Üç katmanlı kodlama şeması

Kodlama şeması, üç kaynaktan türetilen on iki ana kategoriden oluşmaktadır. Birinci katman sorgunun etkileşimsel yapısını, ikinci katman bu yapının içinde işleyen zorlayıcılık araçlarını, üçüncü katman ise bu araçları Türkçede taşıyan dilsel biçimleri yakalamaktadır. Katmanlar birbirini dışlamaz. Aynı birim, örneğin hem bir konu yönetimi hamlesi hem zorlayıcı bir soru hem de kanıta dayalı -mIş içeren bir sözce olarak üç katmanda birden kodlanabilir. Şemanın bütünü, kullanılan kısaltmalar ve her kategorinin neyi yakaladığı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Üç katmanlı kodlama şeması*

Katman	**Kategori (kısaltma)**	**Neyi yakalar**
Birinci katman: etkileşim yapısı (Heydon, 2005)	Bitişiklik çifti zinciri (BÇ)	Sorgulananın her soruya yanıt verip sözü yeniden sorgulayana bıraktığı soru-yanıt zinciri
	Şüpheli başlatımlı diziler (ŞB)	Sorgulananın kendi gündemini, karşı sorusunu ya da itirazını söze taşıdığı hamleler
	Konu yönetimi (KY)	Sorgulayanın konuyu açtığı, değiştirdiği ya da kapattığı hamleler
	Polis versiyonunun inşası: suçlama atfı (PV-S), kanıt öne sürme (PV-K), formülasyon (PV-F)	Sorgulayanın kendi olay anlatısını kurduğu ve sorgulananı bu anlatıya hizalamaya çalıştığı hamleler
İkinci katman: zorlayıcılık araçları (Berk-Seligson, 2009)	Soru tipi zorlayıcılığı (SZ)	Soru biçiminin zorlayıcılık ölçeğinin sert ucuna yakınlığı (kapalı soru, bildirim, kuyruklu soru)
	Söz hakkı denetimi ve konu geri dönüşümü (SD)	Sorgulananın sözünü kesme ve aynı soru hattına yeniden dönme
	Çelişki yüzleştirmesi ve üst yorum (ÇÜ)	Önceki ve şimdiki yanıtlar arasındaki tutarsızlığa gönderme, güvenilirliği sarsan yorum
	Yanıtın yeniden ifadesi ve anlatının birlikte inşası (Bİ)	Sorgulananın sözlerini daha suçlayıcı sözcüklerle yeniden söyleyip onay isteme
Üçüncü katman: Türkçeye özgü taşıyıcılar	Soru eki (SMI)	Soru ekinin yeri ve buna bağlı olarak sorunun kapsamı
	Kip seçimleri (KIP)	Kanıta dayalı -mIş, kesin gelecek -EcEk, koşul ve buyrum kipleri
	Sözdizimsel sıralama ve devrik yapı (ULM)	Suçlayıcı önermelerin sözce başına yığılması, koşul-sonuç sıralaması
	Eyleyen görünürlüğü ve edilgenleştirme	Edilgen yapılar ve kurum adına konuşan

Katman	Kategori (kısaltma)	Neyi yakalar
	(EYL)	birinci çoğul kişi (kurumsal biz)

Her birim, her kategori için "gözlendi", "gözlenmedi" ya da "sınırda" olarak işaretlenmiştir. Sınırda işareti, iki seçenek arasında kesin bir karar verilemeyen üç durum için ayrılmıştır. Bunlardan ilki sözcenin biçiminin belirsiz olmasıdır. Örneğin bir sözcenin soru sözcüklü bir soru mu, yoksa suçlayıcı bir bildirim mi olduğu tartışmalı olabilir. İkinci durumda hamlenin işlevi iki kategori arasında kalır ve aynı hamle, örneğin, hem çelişki yüzleştirmesi hem de yanıtın yeniden ifadesi olarak okunabilir. Üçüncü durum, sözcenin anlatıcının sesiyle dolaylı olarak aktarılması ve bu nedenle özgün dilsel biçimini büyük ölçüde yitirmesidir. Her kodlama kararı, en çok 15 sözcüklük bir kanıt alıntısı ve kısa bir gerekçeyle belgelenmiştir.

Kodlama tek araştırmacı tarafından yapılmıştır. Söylem çözümlemesi geleneğinde kodlama, yorumsal kararlar gerektiren çok katmanlı bir süreçtir. Bu gelenekte yöntemsel titizlik, kodlayıcılar arası güvenirlik istatistiğinden çok, açıkça belgelenmiş karar kurallarına, her karar için sunulan birinci elden kanıta ve belirsiz kararların açıkça işaretlenmesine dayanır. Alanın önde gelen monografları ve örnek olay çözümlemeleri de tek kodlayıcılı tasarımlarla yürütülmüştür (Heydon, 2005; Berk-Seligson, 2009; Haworth, 2017). Bu çalışma aynı geleneği izlemektedir. Kodlama şeması, kanıt alıntıları ve sınırda işaretleri, her kararın geriye doğru izlenebilmesini ve denetlenebilmesini birlikte sağlamaktadır. Niceliksel içerik çözümlemesi geleneğinde ise durum farklıdır. Örneğin Leahy-Harland ve Bull (2017), 56 şüpheliyle yapılmış 407 ciddi suç sorgu kaydını çözümlerken özel olarak tasarlanmış bir kodlama çerçevesi kullanmış ve bir alt örneklem üzerinde Cohen κ ile kodlayıcılar arası ve kodlayıcı içi güvenirliği sınamıştır. Daha geniş örneklemli ileri çalışmalarda ikinci bir kodlayıcının katılımı ve Cohen κ ya da Krippendorff α gibi istatistiklerle güvenirlik hesabı doğal bir sonraki adım olacaktır.

Aktarım ve dolaylılık sorununun yöntemsel ele alınışı

Kurmaca verinin gerçek sorgu kayıtlarından ayrıldığı noktalardan biri, sorgunun her zaman doğrudan diyalogla verilmemesidir. Yedi sahneden üçünde sorgu söylemi okura anlatıcının sesi aracılığıyla ulaşır. P2'de sorguyu, onu yürüten yüzbaşının kendisi aktarır. P4'te sorgu büyük ölçüde anlatıcının özetiyle verilir ve yalnızca birkaç sözce doğrudan replik olarak korunur. E2'de ise sorgunun avukatlı evresi özetlenir, doğrudan replik avukat ile sorgulayan arasındaki müzakereyle sınırlı kalır.

Anlatıcının özetlediği bir sözcede soru biçimi, kip ya da sözcük sırası gibi özellikler çoğu zaman artık sorgulayana değil anlatıcıya aittir. Bu nedenle özgün sözceyi gerektiren kategoriler, özellikle ikinci ve üçüncü katmandakiler, bu sahnelerde güvenilir biçimde kodlanamamaktadır. Bu kayıp ilgili birimlerde sınırda işaretiyle görünür kılınmış, kodlama notlarına da "AKTARIM" ya da "DOLAYLI ANLATIM" etiketleri düşülmüştür. Bunun bulgular üzerindeki etkisi Tartışma bölümünde ele alınmaktadır.

Derlem kapsam kararları

Derlemin sınırları belirlenirken iki karar verilmiştir. İlki, P3 sahnesinin ana derlem dışında tutulmasıdır. Bu sahnede roller tersine dönmüştür: soruları bir kolluk görevlisi değil kazı başkanı Esra sormakta, yanıt veren ise Yüzbaşı Eşref olmaktadır. Sahne kurumsal yetki koşulunu karşılamadığı için ana derleme alınmamış, ancak kodlanarak saklanmış ve Tartışma bölümünde modelin sınırlarını gösteren bir karşı örnek olarak değerlendirilmiştir.

İkinci karar, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde Jale Hanım'ın iki sorgusunun birlikte derleme alınmasıdır. Jale önce evinde ve avukatsız olarak (E4), ardından emniyette, avukatı Batuhan'ın da bulunduğu bir oturumda (E3) sorgulanır. Sorgulanan ve sorgulayanlar aynı kaldığı için bu iki sahne, avukatın varlığının sorgu söylemini nasıl değiştirdiğini gözlemek için doğal bir karşılaştırma çifti oluşturmaktadır.

Bulgular

Bulgular, kodlama şemasının üç katmanını sırasıyla izlemekte, ardından sahne türlerine göre ortaya çıkan profilleri bir araya getirmektedir. Her kategori için ana derlemi oluşturan 111 birim içinde "gözlendi" olarak işaretlenen birimlerin sayısı ve oranı verilmekte, "sınırda" işaretli birimler ayrıca belirtilmektedir. Romanlar arası karşılaştırmalarda oranlar, 3.1'de açıklandığı gibi her romanın kendi birim sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

Birinci katman: yapısal omurganın sürekliliği, polis versiyonunun sahne türüne göre ayrışması

Heydon'un (2005) modeline dayanan birinci katmanda en dikkat çekici bulgu, sorgunun soru-yanıt zincirinin neredeyse hiç kesintiye uğramamasıdır. Bitişiklik çifti zinciri 111 birimin 107'sinde gözlenmiştir ve bu oran (%96) iki romanda da aynıdır. Sorgulanan, istisnalar dışında her soruya yanıt vermekte ve sözü yeniden sorgulayana bırakmaktadır. Başka bir deyişle, iki farklı kurumsal bağlamda geçen sahneler aynı yapısal omurga üzerine kurulmuştur.

Konu yönetimi de derlemin yaklaşık üçte ikisinde (73/111, %66) gözlenmiştir. Bu kategoride iki roman arasında küçük bir fark bulunmaktadır: oran Patasana'da %70 (21/30), Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde

%64'tür (52/81). Bu fark, konuyu açma ve kapama işinin her iki romanda da büyük ölçüde sorgulayanın elinde olduğu sonucunu değiştirmeyecek büyüklüktedir.

Tablo 3. *Birinci katman kategorilerinin sahnelere göre dağılımı (gözlendi sayısı; parantez içinde sınırda işaretli birim sayısı)*

Sahne	N	BÇ	ŞB	KY	PV-S	PV-K	PV-F
P1	12	12	2	10	0 (1)	0	0
P2	12	12	1	7	3	3	3
P4	6	5	1	4	2	0	0
E1	30	30	2	21	5	6	3
E2	6	4 (2)	0	4 (1)	0	1	0
E3	19	18	4	11	4	4	3
E4	26	26	5	16	2	6	3
Ana derlem	**111**	**107**	**15**	**73**	**16**	**20**	**12**

Kısaltmalar. N: birim sayısı; BÇ: bitişiklik çifti zinciri; ŞB: şüpheli başlatımlı diziler; KY: konu yönetimi; PV-S: suçlama atfı; PV-K: kanıt öne sürme; PV-F: formülasyon (PV-S, PV-K ve PV-F, polis versiyonunun inşası kategorisinin alt araçlarıdır).

Yapısal omurganın bu sürekliliğine karşılık, polis versiyonunun inşasına ilişkin üç araç derlemin geneline bakıldığında seyrek görünmektedir: suçlama atfı birimlerin %14'ünde, kanıt öne sürme %18'inde, formülasyon ise %10'unda gözlenmiştir. Ancak bu düşük genel oranlar yanıltıcıdır, çünkü üç araç derleme eşit yayılmamakta, belirli sahnelerde yoğunlaşmaktadır. Bunların hiç gözlenmediği tek sahne P1'dir. Bu sahnedeki tek sınırda işaret, P1-07 birimindeki "Arkadaşın olmadığı hâlde Hacı Settar'ı öldüreceğini sana neden anlattı?" sorusundadır. P1'de sorgulanan Halaf bir tanıktır ve sorgu yumuşak tonlu, bilgi arayan bir görüşme niteliğindedir. Yüzbaşı burada bir olay anlatısı kurmaya değil, bilgi toplamaya çalışmaktadır.

Polis versiyonunun inşası P2, E1, E3 ve E4 sahnelerinde yoğunlaşmaktadır. P2'de Yüzbaşı Eşref'in aktardığı sorguda üç araç tek tek görülen hamleler olmanın ötesine geçer ve sahnenin omurgasını oluşturur. Suçlama doğrudan atfedilir ("Sen öldürmüşsün, görgü tanıkları var"), kanıt öne sürülür ve inkâr daha baştan reddedilir ("Hiç inkâr etme, senin öldürdüğünü biliyoruz"). E1'de bu üç araç toplam 14 birimde, E3 ve E4'te ise 11'er birimde gözlenmektedir. Bu örüntü, Haworth'un (2017) bir tecavüz şüphelisinin sorgusu üzerine yaptığı çözümlemeyle yapısal bir paralellik göstermektedir. Haworth, sorgulayanın formülasyonlarının ve soru tasarımının uzun anlatıları yasal suç unsurlarına eşleyen sistematik bir indirgeme aracı olarak işlediğini saptar. Aynı dilsel mekanizmaların, sorgulayanın tutumu kovuşturmaya ya da savunmaya yöneldiğinde farklı kanıt türleri üretebildiğini de gösterir. Derlemde kanıt öne sürme ve formülasyonun birim sayısına oranla en yoğun biçimde belge yüzleştirmeli E3 sahnesinde gözlenmesi, sorgulayanın elindeki belge ve kayıtları yasal nitelikteki suç unsurlarına bağlamaya çalıştığı benzer bir mekanizmanın burada da işliyor olabileceğini düşündürmektedir.

Şüpheli başlatımlı diziler derlemin yalnızca %14'ünde (15/111) gözlenmiştir. Oran Patasana'da %13 (4/30), Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %14 (11/81) olup iki romanda birbirine yakındır. Bu dizilerin sıklığı, sorgulananın ne kadar direnç gösterdiğine göre değişmektedir. P1 ve E1'de ikişer birimde görülen diziler E3'te dört, E4'te beş birimde toplanmaktadır. Şüpheli başlatımlı dizilerin en sık görüldüğü bu iki sahne, Jale Hanım'ın sorgularıdır. Karşı soru sormak, karşı bir anlatı kurmak ve sorgulayanın hamlelerine usule ilişkin itirazlar yöneltmek bu sahnelerin belirleyici özelliği hâline gelmektedir. Bu örüntü, Diepeveen'in (2024) 73 Norveç sorgusu üzerine yaptığı çözümlemedeki aktif direnç (dolaysız hayır ve düzeltme, çekinceli ifadeler) ve dönüştürücü yanıt kategorilerine karşılık gelebilmektedir. E3-07'deki "Bunların hepsi varsayım Nevzat Bey" sözcesi, sorgulayanın kurduğu kanıt zincirini yeniden adlandıran tipik bir dönüştürücü yanıt örneğidir.

İkinci katman: soru tipi zorlayıcılığının yaygınlığı, çelişki yüzleştirmesinin Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde yoğunlaşması

Soru tipi zorlayıcılığı, ikinci katmanın en yaygın kategorisidir. Derlemdeki birimlerin dörtte üçünde (84/111, %76) gözlenmiş, 8 birim ise sınırda işaretlenmiştir. Oran iki romanda neredeyse eşittir: Patasana'da %77 (23/30), Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %75'tir (61/81). Bu oran, Berk-Seligson'ın (2009: s. 113) gerçek Amerikan polis sorgularında saptadığı %74'lük zorlayıcı soru oranına betimleyici düzeyde oldukça yakındır. İki veri kümesi farklı dillerden ve farklı veri türlerinden geldiği için bu yakınlık bir eşdeğerlik kanıtı olarak okunmamalıdır; yine de zorlayıcı soru biçimlerinin sorgu söyleminin hem gerçek hem kurmaca temsillerinde görece istikrarlı bir yer tuttuğunu düşündürmektedir. Oranlardaki benzerlik, kategori içindeki dağılımın da aynı olduğu anlamına gelmemektedir. Patasana'nın zorlayıcı soruları ağırlıkla dar soru sözcüklü sorularda ve kapalı evet/hayır sorularında toplanmaktadır. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde, özellikle E1 sahnesinde ise zorlayıcılık

ölçeğin en uç noktasına kaymakta, bildirim cümleleri ve buyrum kipi yoğunlaşmaktadır. Bu kaymanın en açık örneklerinden biri E1-06 biriminde görülen "Neden yalan söylüyorsun?" sözcesidir. Sözce biçim olarak soru sözcüklü bir sorudur ve görünüşte yalnızca bir gerekçe istemektedir. Ancak "neden" sorusu, gerekçesi sorulan eylemin gerçekleştiğini önceden varsayar: sorgulanan bu soruya hangi gerekçeyi verirse versin, yalan söylediğini kabul etmiş olacaktır. Bu yapı, 2.4'te soru ekinin bir ögeye bitiştiği durumlar için betimlenen işleyişle aynı mantığa dayanmaktadır. Her iki durumda da suçlayıcı önerme sorunun konusu olmaktan çıkıp sorunun önvarsayımına yerleşmekte, sorgulanana ancak sorunun kendisine itiraz ederek reddedebileceği bir çerçeve sunmaktadır.

Tablo 4. *İkinci katman kategorilerinin sahnelere göre dağılımı (gözlendi sayısı; parantez içinde sınırda)*

Sahne	N	SZ	SD	ÇÜ	Bİ
P1	12	9	0	0 (1)	0 (1)
P2	12	11	0	7	0
P4	6	3 (3)	0	2	0
E1	30	27 (1)	5	14 (1)	1 (2)
E2	6	0 (2)	0 (1)	0	3
E3	19	13 (1)	0	9 (3)	4
E4	26	21 (1)	4	10 (3)	1 (1)
Ana derlem	**111**	**84**	**9**	**42**	**9**

Kısaltmalar. N: birim sayısı; SZ: soru tipi zorlayıcılığı; SD: söz hakkı denetimi ve konu geri dönüşümü; ÇÜ: çelişki yüzleştirmesi ve üst yorum; Bİ: yanıtın yeniden ifadesi ve anlatının birlikte inşası.

Çelişki yüzleştirmesi ve üst yorum ise iki roman arasında belirgin bir fark gösteren kategoridir. Derlemin %38'inde (42/111) gözlenmiş, 8 birim de sınırda işaretlenmiştir. Oran Patasana'da %30 (9/30) iken Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %41'e (33/81) yükselmektedir. Sahne düzeyinde fark daha da açıktır: kategori P1'de hiç görülmezken E1'de 14 birimde gözlenmektedir. Çelişki yüzleştirmesi, sıkıştırıcı sorgu sahnelerinin karakteristik aracıdır. Sorgulananın önceki ifadesiyle çelişki kurulması ("üç değil, iki kalaşnikoftan bahsetmişsin"), yalan söylediğinin dolaylı biçimde ima edilmesi, alay ve doğru söylemesi yönündeki uyarılar bu kategori altında toplanmıştır.

İkinci katmanın iki kategorisi ise derlemde belirgin biçimde seyrektir. Söz hakkı denetimi ve konu geri dönüşümü ana derlemin yalnızca %8'inde (9/111) gözlenmiştir. Patasana'da hiç görülmeyen bu kategorinin bütün örnekleri Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde, E1 ve E4 sahnelerindedir. Yanıtın yeniden ifadesi ve anlatının birlikte inşası da aynı oranda (%8) gözlenmiş ve yine yalnızca Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde ortaya çıkmıştır; en çok E3 (dört birim) ve E2 (üç birim) sahnelerinde görülmektedir. Bu iki kategorinin seyrekliği, kurmaca sorgu söyleminin gerçek sorgudan ayrıldığı noktalardan birini gösterdiği için betimleyici bir değer taşımaktadır ve Tartışma bölümünde ayrıca ele alınmaktadır.

Üçüncü katman: jandarma ile emniyet arasındaki farkın en belirgin göründüğü düzlem

Türkçeye özgü dilsel taşıyıcıları kodlayan üçüncü katman, iki roman arasındaki en belirgin farkların ortaya çıktığı katmandır.

Tablo 5. *Üçüncü katman kategorilerinin sahnelere göre dağılımı (gözlendi sayısı; parantez içinde sınırda)*

Sahne	N	SMI	KIP	ULM	EYL
P1	12	8	1	1	0
P2	12	3	6	3	4 (1)
P4	6	1	2	3	0
E1	30	16	18	4	6 (1)
E2	6	1	2	0	1 (1)
E3	19	5	11	4	5
E4	26	11	11	1	7 (1)
Ana derlem	**111**	**45**	**51**	**16**	**23**

Kısaltmalar. N: birim sayısı; SMI: soru eki (-mI); KIP: kip seçimleri; ULM: sözdizimsel sıralama ve devrik yapı; EYL: eyleyen görünürlüğü ve edilgenleştirme.

Kip seçimleri derlemin %46'sında gözlenmiştir (51/111). Bu kategoride iki roman arasındaki fark belirgindir: oran Patasana'da %30 (9/30) iken Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %52'ye (42/81) çıkmaktadır. Başka bir deyişle, kip yüklü sözceler ikinci romanın sorgularında ilk romana göre neredeyse iki kat daha sık görülmektedir. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'ndeki sorgulayanlar kanıta dayalı -mIş ("yollamışsınız"), kesin gelecek -EcEk ("vereceğiz mahkemeye"), karşı olgusal yapılar ("vursaydı, çekeceği vardı") ve buyrum kipini Patasana'daki sorgulayana göre çok daha sık kullanmaktadır.

Eyleyen görünürlüğü ve edilgenleştirme de aynı yönde bir fark göstermektedir. Ana derlemde oran %21 (23/111) olup Patasana'da %13 (4/30), Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %23'tür (19/81). İkinci romanın sorgulayanları, "tespit edildi" gibi eyleyeni gizleyen edilgen yapılara ve "biliyoruz" gibi kurum adına konuşan birinci çoğul kişi biçimlerine, yani 2.4'te betimlenen kurumsal bize daha sık başvurmaktadır.

Ters yönde farklılaşan tek kategori sözcük sırasıdır. Sözdizimsel sıralama ve devrik yapı derlemin %14'ünde (16/111) gözlenmiş, ancak bu kez oran Patasana'da daha yüksek çıkmıştır: Patasana'da %23 (7/30) olan oran, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %11'de (9/81) kalmaktadır. Patasana'nın özellikle P2 ve P4 sahnelerinde suçlayıcı önermelerin sözce başına yığılması ve koşul-sonuç sıralaması baskı aracı olarak daha sık kullanılmaktadır.

Soru eki ise iki romanda neredeyse aynı sıklıkta kullanılmaktadır. Derlemin %41'inde (45/111) gözlenen kategorinin oranı Patasana'da %40, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde %41'dir. Bu yakınlık, soru ekinin sorgu söylemindeki temel işlevinin kurumdan bağımsız olduğunu düşündürmektedir.

Sahne türü profilleri

Üç katmanın bulguları bir araya getirildiğinde, sahne türünün en az roman kadar belirleyici olduğu görülmektedir. Kategorilerin sahnelerde birlikte görülme biçimine bakarak derlemde dört sahne türü ayırt etmek mümkündür. Bu türleri adlandırırken kullanılan "yumuşak" ve "sert" nitelendirmeleri edebî bir ton yargısı değil, kategorilerin yoğunluğuna dayanan analitik bir ayrımdır. Kanıt öne sürme, çelişki yüzleştirmesi ve zorlayıcı soru biçimlerinin yoğun olarak gözlendiği sahneler "sert", bu araçlar olmaksızın yalnızca sorgunun yapısal omurgasının işlediği sahneler ise "yumuşak" olarak nitelendirilmiştir.

Yumuşak tanık sorgusunun derlemdeki tek örneği P1'dir. Bu sahnede soru-yanıt zinciri ve konu yönetimi yüksek oranda işlerken polis versiyonunun inşasına ve çelişki yüzleştirmesine rastlanmaz. Sorular zorlayıcılık ölçeğinin orta noktasında kalır. Sorgulayan soru ekini sık kullanır (12 birimin 8'i), kip yüklü sözcelere ise neredeyse hiç başvurmaz (12 birimin 1'i). Bu profil, kanıt sunmak ya da baskı kurmak yerine evet/hayır sorularıyla bilgi toplayan bir görüşmeye karşılık gelmektedir.

Sert kurumsal sorgu P2 ve E1 sahnelerinde görülmektedir. Bu sahnelerde polis versiyonunun inşası ve çelişki yüzleştirmesi baskındır, sorular zorlayıcılık ölçeğinin sert ucunda toplanır, kip seçimleri ile eyleyen görünürlüğü de Türkçeye özgü baskı araçları olarak yoğunlaşır. E1 sahnesinde sorgulayanlar önce uzlaşma jestleri ve kişisel kategorilere göndermeler gibi yakınlaştırıcı hamlelerle başlar, ardından doğrudan suçlayıcı bir söyleme geçer. Bu geçiş, Bartley ve Trevisan'ın (2024) *When They See Us* dizisinde Dizgesel İşlevsel Dil Bilgisi çerçevesinde belgelediği örüntüyle yapısal olarak örtüşebilmektedir. Mason'ın (2016) gerçek bir Amerikan sorgusunda saptadığı Reid taktik döngüsü de benzer bir örüntü gösterir. Sorgulananın direnci karşısında sorgulayanlar çıkara çağrı, yüzleştirme ve sempati ya da küçültme aşamaları arasında gidip gelerek konuyu sık sık değiştirir ve böylece şüphelinin iş birliğini kazanmaya çalışır.

Dolaylı ya da aktarılan sahneler P4 ve E2'dir, P2 de bir aktarım katmanı taşımaktadır. Özgün dilsel biçim bu sahnelerde anlatıcının sesinde kaybolduğu için ikinci ve üçüncü katmanın kategorileri büyük ölçüde sınırda işaretiyle kodlanmıştır. Bu sahnelerin profili, sorgunun kendisinden çok anlatıcının onu nasıl özetlediğini yansıtmaktadır.

Belge yüzleştirmeli beyaz yakalı sorgunun doğrudan örneği E3'tür, E4 de bu türe yakındır. Bu sahnelerde kanıt öne sürme ve çelişki yüzleştirmesi yüksek oranda gözlenmekte, şüpheli başlatımlı diziler de diğer sahnelerden belirgin biçimde daha sık görülmektedir. Kip katmanında karşı olgusal yapılar ve kanıta dayalı -mIş öne çıkar. Sorgulananın direnci ve kendi karşı anlatısını kurma kapasitesi en yüksek düzeyine bu sahnelerde ulaşır.

Tartışma

Jandarma sorgusu ile emniyet sorgusu arasındaki farklılaşma

Jandarma ve emniyet sorgularının söyleme yansıması, ana derlemde sınırlı bir farklılaşma örüntüsü çizmektedir. Sorgunun yapısal kategorileri, yani bitişiklik çifti zinciri ve konu yönetimi, iki romanda benzer oranlarda gözlenmekte, soru tipi zorlayıcılığının genel oranı da iki romanda neredeyse aynı düzeyde kalmaktadır. Bu durum, sorgu söyleminin omurgasının kurumdan görece bağımsız işlediğini düşündürmektedir.

Asıl farklılaşma, Türkçeye özgü dilsel taşıyıcılarda ortaya çıkmaktadır. Kip seçimleri Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde Patasana'dakinin yaklaşık iki katı sıklıkta görülmekte, eyleyen görünürlüğüne ilişkin biçimler de ikinci romanda neredeyse iki kat daha yoğun gözlenmektedir. Bu fark, ikinci romanın sorgularının belge, kayıt ve önceki ifade gibi dolaylı bilgi kaynaklarına daha fazla dayanmasıyla açıklanabilir. Elindeki belgeye

dayanarak konuşan bir sorgulayanın -mIş kanıt kipine ve "biliyoruz" gibi kurumsal biz kullanımlarına daha sık başvurması beklenen bir durumdur.

Patasana'daki jandarma sorgusu ise daha doğrudan yürür ve zaman zaman fiziksel baskıyla iç içe geçer. Bu sahnelerde baskıyı taşıyan dilsel araç kip değil, sözcük sırasıdır. Suçlayıcı önermeler sözce başına yığılır, koşul-sonuç sıralamasıyla sorgulanan bir sonuca doğru itilir. Patasana'da sözcük sırasının, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nde ise kip seçimlerinin öne çıkması, iki kurumun farklı baskı biçimlerinin Türkçede farklı dilsel izler bıraktığını düşündürmektedir. Ancak bu fark betimleyici düzeydedir ve iki romanla sınırlı bir derlemde istatistiksel olarak sınanmamıştır.

Sahne türünün belirleyiciliği

Bulguların belki de en dikkat çekici yanı, kategorilerin romandan çok sahne türüne göre değişmesidir. P1 ile P2 aynı romanda geçer ve ikisini de aynı yüzbaşı yürütür. Buna karşın P1, polis versiyonunun inşasına ve çelişki yüzleştirmesine hiç yer vermeyen yumuşak bir tanık sorgusudur, P2'de ise aynı araçlar sahnenin omurgasını oluşturur. Beyoğlu'nun En Güzel Abisi'nin sahneleri de kendi içinde aynı çeşitliliği gösterir. Sert bir sorgu olan E1, avukatlı ve dolaylı aktarılan E2, belge yüzleştirmeli ve avukatlı E3 ile avukatsız ev sorgusu E4 birbirinden belirgin biçimde farklı profiller üretmektedir.

Bu tablo, kurumsal farkın (jandarma ya da emniyet) yalnızca bazı kategorilerde belirleyici olduğunu göstermektedir. Sorgunun yumuşak ya da sert yürütülmesi, fiziksel baskının varlığı, avukatın katılımı ve sözcenin doğrudan ya da dolaylı aktarılması da en az kurum kadar belirleyicidir. Ana derlemde kategori dağılımını en iyi açıklayan etken sahne türüdür. Bu bulgu, 2.1'de ele alınan görüşme ile suçlayıcı sorgu arasındaki ayrımın kurmaca veride iki kurum arasında değil, sahneler arasında belirdiğini de ortaya koymaktadır. Aynı yüzbaşının bir tanıkla yaptığı P1 görüşmesi bilgi toplamaya dönük görüşme geleneğine yaklaşırken, yine aynı yüzbaşının bir şüpheliyle yaptığı P2 sorgusu suçlayıcı sorgunun özelliklerini taşır. Sorgulayanın kimliği ve kurumu sabit kalırken söylemin bir uçtan diğerine kayabilmesi, sorgu söyleminin biçimini belirleyen etkenin kurumsal aidiyetten çok sorgulananın konumu (tanık ya da şüpheli) ve sorgunun amacı olduğunu düşündürmektedir.

Modelin kurmaca veriye uymadığı noktalar

Üçüncü araştırma sorusu, üç katmanlı kodlama modelinin kurmaca metne ve Türkçeye uyarlanmasının hangi yöntemsel sınırları doğurduğunu soruyordu. Bulgular bu soruya dört somut yanıt vermektedir, ancak bu sınırların kaynağı aynı değildir. İkisi kurmaca verinin doğasından, biri sorgunun kurumsal bağlamından, biri de iki çerçeveyi birleştiren modelin kendi yapısından kaynaklanmaktadır. Aşağıda sınırlar bu kaynaklara göre ele alınmaktadır.

Kurmaca verinin doğasından doğan ilk sınır, Berk-Seligson'ın söz hakkı denetimi ve yanıtın yeniden ifadesi kategorilerinin derlemde sistematik biçimde seyrek gözlenmesidir. Her iki kategori derlemin yalnızca %8'inde gözlenmiş, Patasana'da ise hiç gözlenmemiştir. Bu seyreklik bir kodlama eksikliği olarak değil, betimleyici bir bulgu olarak okunmalıdır. Kesme, karşı kesme ve sorgulananın sözlerini yeniden ifade etme gibi olgular gerçek konuşmanın akışında sık görülen, ancak romancının diyaloğu okunabilir kılmak için çoğunlukla "temizlediği" özelliklerdir. Giriş bölümünde değinilen çalışmalar da bu yöndedir: Quaglio (2009) televizyon diyaloğunun gerçek konuşmanın etkileşimsel niteliğini korurken belirsiz dil ögelerini daha az içerdiğini, Stokoe (2013) ise kurgulanmış sorgu konuşmasının gerçek sorgudaki bazı hamleleri sistematik olarak farklı biçimde gerçekleştirdiğini göstermektedir. Kurmaca polis sorgusunda da anlatı açısından işlevsel olan hamleler (doğrudan suçlama, karakteri belirginleştiren diyalog, dramatik dönüşler) sahnenin omurgasını oluştururken, etkileşimin mikro yapısına özgü hamleler yazarın düzenlemesi sırasında kaybolmaktadır. Wing'in (2023: s. 197) bir polisiye dizinin 68 bölümünde Miranda uyarılarının gözaltı sorgularının büyük çoğunluğunda hiç verilmediğini saptaması da, kurmacanın usule ilişkin ayrıntıları anlatı ekonomisi uğruna dışarıda bırakabildiğini göstermektedir. Dolayısıyla Berk-Seligson'ın gerçek transkriptlerde merkezî bulduğu iki mekanizmanın kurmacada nadir oluşu, çerçevenin kurmaca veriye uygulanışına ilişkin ayırt edici bir sonuçtur; kategoriler bu nedenle düşük sıklıklarına karşın modelde tutulmuştur. Bu yapısal farkın yalnızca kurmacaya özgü olmadığını da belirtmek gerekir. Byrman ve Byrman (2018), İsveç polis ifade tutanaklarında sorgulayanın anlatıyı yalnızca aktarmadığını, sorgulananla birlikte kurduğunu ve tutanakta sorgulananın ağzından verilmiş gibi görünen ifadelerin bir bölümünün aslında sorgulayanın sözleri olabildiğini göstermektedir. Yazılı tutanak da tıpkı roman gibi konuşmanın düzenlenmiş bir temsilidir; bu benzerlik, kurmaca sorgu ile resmî kayıt arasındaki ilişkinin ileride ayrıca incelenmesini anlamlı kılmaktadır.

Aynı kümede yer alan ikinci sınır, aktarım ve dolaylılık sorunudur. Yedi sahneden üçünde (P2'nin aktarım katmanı, P4 ve E2) sorgu söyleminin tümü ya da önemli bir bölümü anlatıcının sesinden geçerek okura ulaşmaktadır. Bu sahnelerde özgün sözceyi gerektiren kategoriler sınırda işaretiyle kodlanmıştır. Heydon'un ve Berk-Seligson'ın modelleri doğrudan sözce için kurulmuştur; oysa kurmaca polis sorgusunun ciddi bir bölümü doğrudan diyalog yerine dolaylı aktarımla verilebilmektedir. Bu durum, iki çerçevenin kurmaca veriye uygulanırken anlatıcı dolayımını hesaba katan ek bir işaretleme düzeyine gereksinim duyduğunu göstermektedir.

Kurumsal bağlamdan kaynaklanan sınır, avukatın sorguya katıldığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Aynı şüphelinin avukatlı ve avukatsız iki sorgusu olan E3 ile E4 karşılaştırıldığında, avukatın varlığıyla bazı kategorilerin yön değiştirdiği görülmektedir. E2'de yanıtın yeniden ifadesi üç birimde gözlenir, ancak bu hamleler sorgulayandan değil, avukatın sorgulayana yönelttiği "varsayım" itirazlarından gelir. E3-07'deki "Bunların hepsi varsayım Nevzat Bey" sözcesi de sorgulayanın kanıt zincirini avukatın yeniden adlandırdığı bir yeniden ifade hamlesidir. Berk-Seligson'ın modeli zorlayıcılığı sorgulayana ait bir özellik olarak kurgular. Avukatın katılımıyla bu araçların bir kısmının sorgulanan tarafından işletilmeye başlaması, modelin avukatlı sorgular için uyarlanması gerektiğini düşündürmektedir.

Modelin kendi yapısından kaynaklanan sınır, Heydon'un formülasyon kategorisi ile Berk-Seligson'ın yanıtın yeniden ifadesi kategorisinin örtüşmesidir. 2.3'te belirtildiği gibi iki kategori sorgulayanın aynı hamlesini farklı yönlerinden yakalar. Formülasyon hamlenin işlevini, yani bir polis versiyonu kurmasını kodlar. Yeniden ifade ise aynı hamledeki zorlayıcı dilsel mekanizmayı, yani yeniden söyleme sırasında suçlayıcı bir öge eklenmesini kodlar. İki çerçeveyi birleştiren her model bu örtüşmeyi taşıyacaktır. Örtüşmeyi görünür ve denetlenebilir kılmak için çalışmada bir ayrım kuralı uygulanmıştır. Formülasyon yalnızca hamle sorgu boyunca biriken polis anlatısına özgül bir katkı yaptığında kodlanmıştır ve bu anlatı düzeyinde bir karardır. Yeniden ifade ise tek bir sözce içinde, yeniden söyleme yoluyla suçlayıcı bir öge yerleştirildiği gözlendiğinde kodlanmıştır ve bu da sözce düzeyinde bir karardır. Dolayısıyla iki kategorinin aynı birimde birlikte kodlanması kavramsal bir tekrar değil, anlatı ve sözce düzeylerinin aynı sözcede kesişmesidir. Bu örtüşme modelin bir çatlağı olarak değil, iki farklı çözümleme düzeyini birlikte işletmenin doğal bir sonucu olarak görülmelidir.

Sınır örneği P3'ün kattığı

Ana derlem dışında tutulan P3 sahnesi, modelin hangi koşullara dayandığını tersinden göstermesi bakımından değerlidir. Bu sahnede soruları sivil Esra sormakta, yanıt veren ise kolluk görevlisi Yüzbaşı Eşref olmaktadır. Başka bir deyişle, kurumsal asimetri ters yönde işlemektedir.

Buna rağmen P3'te sorgunun yapısal omurgası korunmaktadır. Sahnenin altı biriminin tamamı bitişiklik çiftleri üzerine kuruludur ve konunun denetimi soruları soran Esra'dadır. Tek bir sahneye dayanan bu gözlemden genelleme yapılamaz. Yine de sorgunun yapısal düzeneğinin kurumsal yetki olmadan da kurulabileceği olasılığını, ileride sınanabilecek bir sav olarak gündeme getirmektedir.

Zorlayıcılık kategorileri ise P3'te tutarlı biçimde işlememektedir. Çelişki yüzleştirmesi hiçbir birimde "gözlendi" olarak işaretlenmemiş, iki birimde sınırda kalmıştır. Esra'nın Yüzbaşı'ya karşı tez sunduğu hamleler polis versiyonunun inşası altında ancak sınırda işaretiyle kodlanabilmiştir, çünkü ortada bir polis versiyonu değil, bir sivilin karşı tezi vardır. P3, zorlayıcılık kategorilerinin kurumsal asimetriye bağlı olduğunu, asimetri ortadan kalktığında ya da yön değiştirdiğinde bu kategorilerin kavramsal olarak yerinden oynadığını göstermektedir.

Bu karşı örnek, derlemin kurumsal kolluk sorgusuyla sınırlandırılmasını da gerekçelendirmektedir. P3 ana derleme dâhil edilseydi kategori sayılarını yorumlamak güçleşirdi. Sahnenin dışarıda tutulup ayrıca değerlendirilmesi ise modelin hangi koşullarda uygulanabileceğini açık hâle getirmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Ahmet Ümit'in iki romanındaki sorgu sahnelerini üç katmanlı bir kodlama şemasıyla çözümleyerek Türkçe kurmacada polis sorgusu söyleminin nasıl kurulduğunu betimlemeyi amaçlamıştır. Birinci araştırma sorusuna verilen yanıt iki düzeyli bir tablo ortaya koymaktadır. Sorgunun yapısal omurgası, yani sorgulayanın soru sorduğu, sorgulananın yanıt verdiği ve konuyu sorgulayanın yönettiği düzen, iki romanda da yüksek ve birbirine yakın oranlarda işlemektedir. Buna karşılık polis versiyonunun inşası, çelişki yüzleştirmesi ve Türkçeye özgü dilsel taşıyıcılar hem kuruma hem de sahne türüne göre belirgin biçimde değişmektedir. Bu iki etken arasında daha belirleyici olanın sahne türü olduğu görülmüştür: aynı sorgulayan, bir tanıkla konuşurken bilgi toplamaya dönük bir görüşme yürütürken bir şüpheliyle konuşurken suçlayıcı bir sorguya geçebilmektedir.

İkinci ve üçüncü sorular, İngilizce verisinden geliştirilmiş kategorilerin Türkçe kurmaca veriye ne ölçüde aktarılabildiğiyle ilgiliydi. Çerçevelerin büyük bölümü kurmaca veride işlemektedir; ancak romanlar arasındaki en belirgin farkların Türkçeye özgü katmanda, özellikle kip seçimlerinde ve eyleyen görünürlüğünde ortaya çıkması, bu dilsel taşıyıcıların ayrı bir katmanda ele alınmasının gerekli olduğunu göstermektedir. Uyarlamanın sınırları da en az bulgular kadar öğreticidir. Gerçek sorguda sık görülen söz kesme ve yeniden ifade gibi mekanizmaların kurmacada seyrek oluşu, anlatıcı aktarımının özgün sözceyi görünmez kılması, avukatlı sorgularda bazı zorlayıcılık araçlarının sorgulanan taraftan işletilmesi ve iki çerçevenin formülasyon kategorilerinin örtüşmesi, sorgu söylemi modellerinin başka bir dile ve başka bir veri türüne taşınırken nerelerde yeniden düşünülmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar çalışmanın sınırlılıklarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Kodlama tek araştırmacı tarafından yapılmıştır; derlem iki romanla sınırlıdır ve iki roman derleme eşit ağırlıkta katılmamaktadır. Bulgular gerçek sorgu pratiğine değil, sorgunun kurmacadaki temsiline ilişkindir. İleriki çalışmalar için dört yön öne çıkmaktadır. İlki, kodlamanın ikinci bir kodlayıcıyla sınanması ve derlemin farklı yazarların farklı dönemlere ait polisiye yapıtlarıyla genişletilmesidir. İkincisi, erişim sağlanabildiği ölçüde kurmaca veride gözlenen örüntülerin gerçek

sorgu kayıtlarıyla karşılaştırılmasıdır. Üçüncüsü, P3 gibi rolün tersine döndüğü sınır örneklerinin ayrı bir araştırma nesnesi olarak incelenmesidir. Sonuncusu ise kollukta ifade alma ile savcı ya da hâkim önünde yapılan sorgu arasındaki usul farklarının (CMK 147 ve 191), müdafi hakkının ve kayda alma usullerinin söyleme nasıl yansıdığını, adli dilbilim ile ceza usul hukukunu birlikte ele alan disiplinler arası bir çerçevede araştırmaktır.

Kaynakça

Argun, Uğur, Karapazarlıoğlu, Ersin ve Taşğın, Serkan. "Öldürme (Cinayet) Olaylarında Polis Soruşturmaları". *Legal Hukuk Dergisi* 13.147 (2015): 61-89.

Aikhenvald, Alexandra Y. *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Aksu-Koç, Ayhan. *The Acquisition of Aspect and Modality: The Case of Past Reference in Turkish*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988.

Bartley, Leanne ve Trevisan, Piergiorgio. "'We can fix this. Let's get you out of trouble, son': An Analysis of the Transitivity and Appraisal Patterns in the Netflix TV Show When They See Us". *Applied Linguistics* (2024). Çevrimiçi önyayın. DOI: 10.1093/applin/amae081.

Bednarek, Monika. *Language and Television Series: A Linguistic Approach to TV Dialogue*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018.

Berk-Seligson, Susan. "The Miranda Warnings and Linguistic Coercion: The Role of Footing in the Interrogation of a Limited-English-Speaking Murder Suspect". *Language in the Legal Process*, ed. Janet Cotterill. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2002, s. 127-143.

Berk-Seligson, Susan. *Coerced Confessions: The Discourse of Bilingual Police Interrogations*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2009.

Byrman, Gunilla ve Byrman, Ylva. "In Evidence: Linguistic Transformations of Events in Police Interview Reports". *Nordic Journal of Linguistics* 41.2 (2018): 155-181. DOI: 10.1017/S0332586518000100.

Carter, Elisabeth. *Analysing Police Interviews: Laughter, Confessions and the Tape*. London: Continuum International Publishing Group, 2011.

De Pablos-Ortega, Carlos. "'Would It Be Fair to Say That You Actively Sought Out Material?' Mitigation and Aggravation in Police Investigative Interviews". *Pragmatics and Society* 10.1 (2019): 50-72. DOI: 10.1075/ps.00015.pab.

Diepeveen, Aafke. "The Suspect's Statement in Interaction: Responding to 'Formulations' in the Investigative Interview". *Journal of Pragmatics* 220 (2024): 47-61. DOI: 10.1016/j.pragma.2023.11.010.

Erguvanlı-Taylan, Eser. *The Function of Word Order in Turkish Grammar*. Berkeley: University of California Press, 1984.

Göksel, Aslı ve Kerslake, Celia. *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London: Routledge, 2005.

Halliday, M. A. K. ve Matthiessen, Christian M. I. M. *An Introduction to Functional Grammar*. 3. baskı. Londra: Hodder Arnold, 2004.

Haworth, Kate. "The Discursive Construction of Evidence in Police Interviews: Case Study of a Rape Suspect". *Applied Linguistics* 38.2 (2017): 194-214. DOI: 10.1093/applin/amv009.

Heritage, John. "The Limits of Questioning: Negative Interrogatives and Hostile Question Content". *Journal of Pragmatics* 34.10 (2002): 1427-1446.

Heydon, Georgina. *The Language of Police Interviewing: A Critical Analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005.

Kim, Young-Hoon. "Post-Syntactic Linearization of Yes/No-Question Particle in Turkish". *Proceedings of the Workshop on Turkic and Languages in Contact with Turkic* 7 (2022).

Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.

Leahy-Harland, Samantha ve Bull, Ray. "Police Strategies and Suspect Responses in Real-Life Serious Crime Interviews". *Journal of Police and Criminal Psychology* 32.2 (2017): 138-151. DOI: 10.1007/s11896-016-9207-8.

Mason, Marianne. "The 'Preparatory' and 'Argumentation' Stages of Police Interrogation: A Linguistic Analysis of a Criminal Investigation". *Language & Communication* 48 (2016): 79-87. DOI: 10.1016/j.langcom.2016.03.001.

Quaglio, Paulo. *Television Dialogue: The Sitcom* Friends *vs. Natural Conversation*. Amsterdam: John Benjamins, 2009.

Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. ve Jefferson, Gail. "A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation". *Language* 50.4 (1974): 696-735.

Stokoe, Elizabeth. "The (In)Authenticity of Simulated Talk: Comparing Role-Played and Actual Interaction and the Implications for Communication Training". *Research on Language and Social Interaction* 46.2 (2013): 165-185. DOI: 10.1080/08351813.2013.780341.

Ümit, Ahmet. *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*. İstanbul: Everest Yayınları, 2013.

Ümit, Ahmet. *Patasana*. İstanbul: Everest Yayınları, 2000.

Wing, Dakota. "'It's Just Like on TV': An Analysis of the Mirandizing Process on TV". *Criminal Justice Review* 50.2 (2023): 191-204. DOI: 10.1177/07340168231196995.

Wright, Allison M. ve Alison, Laurence. "Questioning Sequences in Canadian Police Interviews: Constructing and Confirming the Course of Events?". *Psychology, Crime & Law* 10.2 (2004): 137-154. DOI: 10.1080/1068316031000099120.

Extended Abstract

Police interrogation is one of the settings in which language has the most direct legal consequences. What a suspect says in the interrogation room is recorded, enters the case file and may later be read as evidence. Forensic linguistics has therefore paid sustained attention to how interrogators control turn allocation, topic selection and the wording of the account that ends up in the record. This body of work, however, rests almost entirely on English-language data from the United States, the United Kingdom and Australia. In Turkish, descriptive linguistic research on interrogation discourse is still very limited, partly because researchers rarely gain access to authentic recordings, and the records that are available are usually edited written statements that cannot be analysed at the level of the utterance.

This study approaches the problem from a different angle. Rather than treating fictional interrogation as a mere substitute for authentic data, it treats the interrogation scenes of the Turkish crime novel as a data type in its own right: a representation of interrogation that readers recognise as such, built from the institutional expectations and linguistic patterns of real interrogation, yet selected, condensed and arranged for narrative purposes. Research on scripted and simulated talk supports this view. Television dialogue shares the core interactive features of natural conversation while differing from it in systematic ways, and role-played police interviews perform some actions more explicitly than real interviews do. Fiction is therefore a rich source on what is represented in interrogation discourse but only an indirect source on how people actually speak in interrogation rooms. The findings are accordingly presented as descriptions of how interrogation discourse is constructed in Turkish fiction, not as claims about authentic police practice.

The data consist of seven interrogation scenes from two novels by Ahmet Ümit: Patasana (2000), in which a gendarmerie captain conducts the interrogations in a provincial setting, and Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2013), in which a chief inspector of the Istanbul police leads them. The two novels thus allow a comparison between two institutional contexts. The main corpus comprises 111 units, each corresponding to a single question or answer move; a further scene, in which a civilian questions the gendarmerie captain, is kept outside the main corpus as a boundary case. The study addresses three research questions: how discourse categories and Turkish-specific linguistic carriers are distributed across scenes and novels, and whether this distribution varies with institutional context and scene type; to what extent fictional Turkish interrogation can be described with forensic linguistic categories developed on English data; and what methodological limits arise when these categories are adapted to fiction and to Turkish.

The coding scheme has three layers. The first draws on Heydon's (2005) model of police interview discourse and codes adjacency-pair chains, suspect-initiated sequences, topic management and the construction of a police version of events. The second draws on Berk-Seligson's (2009) analyses of coercive interrogation and codes the coerciveness of question type, struggles over the floor and topic recycling, confrontation of contradictions, and the rephrasing of answers in more incriminating terms. The third layer was added because the English-based frameworks do not capture several features through which Turkish carries pressure: the position of the question particle -mI, which determines whether a question challenges a whole proposition or only one of its elements; modal and evidential choices such as the indirect evidential -mIş; word order; and agent visibility, including passives and the institutional first-person plural. Every unit was coded for every category as observed, not observed or borderline, and each decision was documented with a short quotation and a rationale.

The findings point to two levels of patterning. The structural backbone of interrogation, in which the interrogator asks, the interrogated person answers and the interrogator manages the topic, operates at high and closely comparable rates in both novels. Coercive question types are also equally frequent in the two novels, at a rate close to the one Berk-Seligson reports for authentic American interrogations. The clearest differences between the novels appear in the Turkish-specific layer: modal choices and agent-backgrounding forms are considerably more frequent in the police novel, where interrogators lean on documents, records and earlier statements, whereas word-order-based pressure is more common in the gendarmerie novel. Scene type, however, turns out to be an even stronger factor than institution. The same captain conducts an information-seeking interview with a witness and an accusatory interrogation with a suspect, and the two scenes have markedly different discourse profiles.

The analysis also identifies four limits of the adapted model: interactional mechanisms such as interruption and rephrasing are rare in fiction; scenes reported through the narrator lose their original wording; in interrogations attended by a lawyer some coercive devices are used from the interrogated side; and the formulation categories of the two frameworks overlap. The study is the first descriptive analysis of interrogation discourse in Turkish crime fiction that combines Heydon's and Berk-Seligson's frameworks with a Turkish-specific layer, and it shows where such English-based frameworks hold and where they need to be rethought when applied to another language and another type of data.

A Forensic Linguistic Analysis of Police Interrogation Discourse: Two Ahmet Ümit Novels

Kocagül, Hülya

ABSTRACT

Police interrogation is an institutional discourse type in which the right to ask questions, choose topics and allocate turns lies largely with the interrogator. Descriptive forensic linguistic research on this discourse in Turkish is still limited, and research access to authentic interrogation records is difficult. This study treats the fictional interrogation scenes of the crime novel as a distinct type of data that shows how interrogation discourse is represented in Turkish. Seven interrogation scenes from Ahmet Ümit's Patasana (2000) and Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2013) are analysed as a 111-unit sub-corpus in which each unit corresponds to a single question or answer move. The coding scheme has three layers: the first draws on Heydon's (2005) model of police interview discourse, the second on Berk-Seligson's (2009) analyses of coercive interrogation discourse, and the third codes linguistic carriers specific to Turkish, namely the question particle, modal choices, word order and the visibility of agents. The findings show that the structural backbone of interrogation operates at high and closely comparable rates in both novels, whereas coercive devices and Turkish-specific carriers vary markedly with institutional context (gendarmerie or police) and, above all, with scene type. The study is the first descriptive analysis of interrogation discourse in Turkish crime fiction that combines these two frameworks with a Turkish-specific layer.

Keywords: forensic linguistics, police interrogation discourse, discourse analysis, Turkish crime novel, Ahmet Ümit, institutional discourse.